

Een gesprek met Piet de Geus en Tiemen Stuiver

Door Maarten C. Hoff

Niemand pakt mij het energierijke gesprek af dat ik op 15 juli jongstleden mocht hebben met Piet de Geus en Tiemen Stuiver. Reden van deze uitwisseling van gedachten was hun beslissing om terug te treden als lid van de Redactie-commissie. In *KerspelStokkies*, uitgave nummer 50, is dit kwaliteitsverlies voor de redactie door Gert Kiers goed toegelicht. Hun uitgesproken hoop dat de kwaliteit gehandhaafd blijft, zet de achterblijvenden aan tot nog meer denken, inspanning en betrokkenheid. Dit onderhavige gehouden gesprek met Piet en Tiemen is

een van de stappen om hun beider hoop werkelijkheid te laten worden.

Drie aspecten stonden centraal. Hun ervaringen met de veranderingen in de samenleving van de voormalige gemeente Vledder en hoe deze kunnen worden vertaald naar een mogelijke toekomst. Het derde aspect raakte direct de continuïteit van onze Historische Vereniging en dus in feite hoe jongere mensen warm te maken voor hun eigen toekomst. Want die begint niet vandaag of morgen, maar gisteren! En *'t Fledder Kerspel* is in dit proces een voortreffelijk instrument. Het werd een boeiend gesprek omdat geen

rekening werd gehouden met een ‘keurige’ volgorde van de genoemde aspecten. Alles hangt met alles samen, zo was hun opinie en wie geeft ze daarin ongelijk. Zo is ook de opzet van dit artikel en wordt er van de lezer enige lenigheid van denken gevraagd.

Veel eerder heeft Tiemen Stuiver zijn gedachten laten gaan over de veranderingen in Vledder (zie KS26: *Hoe God verdween uit Vledder*) met het jaar 1950 als omslagmoment van sociale, economische, culturele en bestuurlijke verhoudingen. Het vermogen om aan een fatsoenlijker samenleving te bouwen in sociaaleconomische zin nam betekenisvol toe, maar tegelijkertijd begon de ik-cultuur aan een triomftocht en begon de afstand tussen burger en bestuur zich duidelijker af te tekenen.

Tiemen Stuiver en Piet de Geus zien de periode 1950 – 1980 als turbulent en een zoektocht naar democratie. De vraag is of dat proces is geslaagd en die vraag is zelfs vandaag nog actueel. De publicatie ‘*Niet spreken met de bestuurder*’ van Gerard van Westerloo levert adembenemende conclusies op over de mislukkingen van de Nederlandse democratie. Toen Vledder nog een gemeente was, zou de constatering dat openbare besturen onder elkaar de buit verdelen en dat politieke partijen “... elkaars deelgenoot in een pervers bondgenootschap ...” zijn (Van Westerloo, 2003:255)¹ voor wat betreft Vledder misplaatst zijn.

Verlies oorspronkelijk karakter

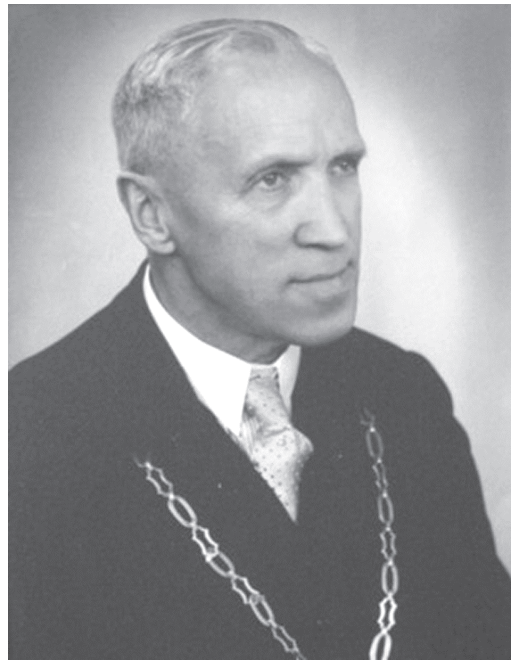
Na 1980, zo ervaren Piet en Tiemen, is er geen sprake meer van fundamentele cultuurveranderingen. Vledder houdt op een echt Drents dorp te zijn en verliest haar oorspronkelijke karakter van een gemeenschap, waarin de boeren dominant zijn. Het passeren van deze mijlpaal is de werkelijke cultuurverandering. De gemeentelijke herindeling maakte deze verandering nog meer voelbaar en het Bestuur, dat ‘ergens’ in Diever zetelt, heeft geen echte emotionele betrokkenheid meer met Vledder en de dorpen er omheen. Het spreekt vanzelf dat de plattelandsgemeente Vledder van voor 1950 geen hemel op aarde was. Toen waren diepe armoede, slechte behuizing, onvoldoende medische zorg en sombere vooruitzichten voor delen van de bevolking standaard, in het bijzonder in Vledderveen en het Nijenslekerveld.

Als Tiemen Stuiver in 1956 wordt gevraagd om de gemeente Vledder te versterken, wordt in het daarop volgende sollicitatiegesprek niet naar zijn professionele bekwaamheden gevraagd. Neen, de kernvraag in dat gesprek is wat hij denkt te kunnen betekenen voor de Vledder gemeenschap. Heden ten dage zal de vraag waarschijnlijk zijn of je de bollenteelt en de leliecultuur al of niet ondersteunt. Ook Piet de Geus merkt vanuit het Bestuur vervreemding op en ziet het tekort aan bestuurders, die verantwoordelijkheid willen nemen, als een algemeen maatschappelijk probleem. “Werkgroepen en commissies krijg je altijd wel gevuld”,

aldus Piet. Maar intussen, zo is beider mening, heeft de overheid in haar beschermingsrol, de onderkant van de samenleving geen hoge prioriteit op haar agenda gegeven. Uit hun analyse zou de conclusie dat het gemeentebestuur van Westerveld trekken heeft van een kaste heel plausibel kunnen zijn.

De drie R's

Unaniem oordelen beiden dat de gemeentelijke herindeling misschien technisch-economisch doelmatig is geweest, maar beslist niet in psychosociale zin. Vanuit emotioneel perspectief was het een onjuiste beslissing. De gemaakte afstand tussen Bestuur en burger werd onnodig vergroot en zal verder toenemen. Destijds, bij zijn aanstelling in 1956 (!), kreeg Tiemen het advies de drie R's van rechtszekerheid, rechtsgelijkheid en rechtvaardigheid tot leidraad van zijn ambtelijke loopbaan te nemen. "Dat advies heeft destijds diepe indruk op mij gemaakt", aldus Tiemen. Wanneer de burger vandaag de dag zijn of haar stem uitbrengt vergeet deze dat een politieke achtergrond tegenwoordig een louter symbolische betekenis heeft. Tiemen ziet ook nog de beelden voor zich van de drie zichtbare in uniform gestoken politieagenten die in het dorp voor orde en rust zorgden en waarvan de postcommandant elke maandagmorgen bij de burgemeester verslag uitbracht. Hij herinnert zich nog een burgemeester als Holte van Echten die "... liefdevol gezag uitstraalde ...". Ook de diepe indruk die een lijkstoet

achterliet en waar je met vol respect keek naar de in zwart gedrapeerde paarden, die een zwarte lijkkoets met koetsier voorttrokken. Of de veldwachter die achter stropers aan zat want schrijnende armoede – ook dat moet worden gezegd – dwong ze tot deze activiteiten. Anno 2020 hebben we te maken met bendes van allerlei soort en in alle leeftijden, vinden we lijkstoeten hinderlijke verschijnselen op de weg en lezen we maar al te vaak over frauderende ambtenaren en hoogwaardigheidsbekleders.

“Dat doe ik...”

Daarom "... moeten we vooral kleinschalig blijven en moeten we in verenigingsverband sport beoefenen ...", aldus Piet. Met een paar scherp geformuleerde zinnen schetst hij de constanten en de varia-

belen van het verenigingsleven waarbij Tiemen de nodige aanvullingen geeft. Het verenigingsleven bruist bijna van energie in Vledder, maar mensen die willen besturen zijn moeilijk te vinden. Zo was dat vroeger en zo is dat nog steeds het geval. Vroeger omdat de Drent niet iemand is die onmiddellijk de vinger opsteekt en zegt ‘Dat doe ik’, nu omdat de individualisering ernstige vormen heeft aangenomen en tijd een dominerende factor is geworden in ons leven. Maar werd die vinger opgestoken, dan kon de vereniging rekenen op inzet. Hoogtepunten waren in het dorp Vledder altijd de jaarlijkse uitvoeringen van de toneelvereniging en de gymnastiekvereniging in café Bouwer. Zij waren één groot feest met afgeladen zalen, waarbij zelfs het biljart als zitplaats niet werd ontzien. In de pauze werden taarten en andere leuke prijzen verloot, die door de plaatselijke middenstanders waren geschonken. Het feest werd voortgezet met dansen op *live music*. Tegenwoordig hebben we goed draaiende sportscholen waar iedereen zijn of haar eigen ‘ding’ heeft en tijdens het ‘fietsen’ niet meer buiten de bekende oordopjes kan, individualisering dus.

Straf in het kolenhok

Een intense gedachtenwisseling volgt over wat onderwijs kan betekenen voor de gesignaleerde ontwikkelingen. Het blijken stokpaarden te zijn van Piet en Tiemen. Alom zien zij een sterke kwalitatieve verbetering van het onderwijs. Hoewel, zo weet Tiemen zich te herinneren,

ging op zijn Lagere School in Vledder “... de straf in het kolenhok feilloos samen met goed onderwijs ...”. De tijd dat boerendochters verplicht naar de landbouwhuishoudschool moesten, hebben we gelukkig al lange tijd achter ons gelaten. De onderwijswereld zien zij als bij uitstek het juiste middel voor een bewustwording van wat geschiedenis betekent. De cruciale rol van de onderwijzer en onderwijzeres wordt nog altijd te weinig beseft, vinden mijn gesprekspartners. En voor *KerspelStokkies* heeft Tiemen een concrete aanbeveling. Ga met de leerkrachten in gesprek en laat bijvoorbeeld groep 8 deelnemen aan een opstelwedstrijd met de vraag hoe zij ‘hun’ Vledder in de nabije toekomst zien. Stel een jury samen en publiceer de resultaten in *KerspelStokkies*. “... Herhaal jaarlijks dit proces ...”, vult Piet aan.

Gezonde samenleving

Het moeilijkste en bijna ongrijpbare aspect werd bijna achteloos door Piet en Tiemen op tafel gelegd. Komt er een kentering in gedrag en wat kan die voor Vledder betekenen? Dat er dingen veranderen is vanzelfsprekend, maar is het ver-

der in te vullen? Iedereen komt aanzetten met de klimaatdiscussie, met de vraag naar het leven ná de coronapandemie en actueel nu ook het racismedebat, aldus Piet en Tiemen. De logische vraag die hieruit volgde was of een *klinische* economie het marktdenken kan overnemen, een economie die individuele oplossingen aandraagt voor een gezonde samenleving. Een economie, die aan de basisbehoefte van elk individu kan voldoen en waar het vraagstuk van arm en rijk tot het verleden behoort en waarbij een sociaal vangnet aanwezig is en geen taak meer is weggelegd voor de voedselbank. Een antwoord blijven we schuldig, maar wat overheerst is tóch de gedachte van dan maar zo goed mogelijk blijven aanmodderen.

Vier domeinen

Het gesprek met het samenstel ‘Piet de Geus en Tiemen Stuiver’ heeft duidelijk gemaakt dat Vledder blijft veranderen en dat die veranderingen zich steeds voltrekken in vier domeinen. En dat hieraan de vraag moet worden gekoppeld hoe onze eigen Historische Vereniging hierop kan reageren. Het eerste domein is dat van het profijt. Welk weg wordt genomen om de gehele, heterogeen samengestelde gemeenschap op een rechtvaardige manier te laten deelnemen aan de vooruitgang? De discussie maakte helder dat er eerst een inventarisatie moet komen van wie profiteert en wie betaalt. De gemeenschap wordt een open arena waar de dichtheid van de bevolking toeneemt en

de tijd het gaat winnen van de ruimte. De individualisering neemt toe, evenals de communicatiesnelheid en communicatiedichtheid. En dus zijn strikte regels nodig over hoe samen te werken en hoe conflicten op te lossen. Een model van een ‘scheermessenevenwicht’? Of het een model van zorg wordt valt te bezien, gegeven de voort marcherende ik-cultuur. *’t Fledder Kerspel* moet hierop antwoorden door volop mee te doen aan het spel in de arena via persoonlijke contacten. Schriftelijke benaderingen zetten in zo’n omgeving niet veel zoden aan de dijk. Maar wat dan, was mijn vraag. Prompt volgde er een ‘ruiker’ van ideeën met als kern een combinatie van gemak en aantrekkelijkheid. Voorbeelden zijn kosteloze lidmaatschappen bij aanbrenge van nieuwe leden, het verstrekken van proefabonnementen, het betrekken van de onderwijswereld bij de activiteiten van onze Historische Vereniging en voorkeuren inventariseren voor onderwerpen. Nog een stap verder zou zelfs de gemeente Westerveld een cruciale coördinerende rol kunnen vervullen voor alle historische verenigingen binnen de gemeente wat betreft verzamelen, onderzoeken en archiveren van historische data om hiermee pijnlijk verlies van deze data te voorkomen. Deze waardevolle suggestie van Stuiver verdient alle aandacht van het Bestuur van *’t Fledder Kerspel*.

Het tweede domein betreft de netwerken die ontstaan. De ‘oorspronkelijken’ zullen hun invloed verder verliezen en daarmee ook hun zekerheid. Hoe kunnen zij waarde maken in hun contacten met

anderen. Vroeger was het met het *naoerschap* vrij eenvoudig. De ‘modernen’ gaan door met hun individualisering en proberen elke vorm van interactie om te zetten in een economisch rendement. De stap door de ‘oorspronkelijken’ te zetten om dit gedrag over te nemen is vervolgens in een handomdraai gemaakt. Ook nu weer is het antwoord van onze Vereniging de klassieke colportage techniek hanteren. Maak kennis, nodig uit, benader nieuwe ingezetenen persoonlijk en overhandig een kennismakingsexemplaar.

Het volgende domein gaat over de structuur van de samenleving. Dat wil zeggen het ontwikkelen van het vermogen om talent en hulpbronnen samen te brengen ten gunste van de samenleving. Zoiets ontwikkelen vraagt om sterk leiderschap dat in staat is om al die krachten op één lijn te brengen. We weten zeker dat zulk leiderschap zeer schaars aanwezig is en dat om deze reden dit domein – simpel gezegd: hoe maak ik waardevolle afspraken? – een achilleshiel blijft. ¹

Fledder Kerspel moet als Bestuur samen met de Commissies intern een hecht team worden. Teamleden die beseffen dat ze wederzijds van elkaar afhankelijk zijn om een excellente vereniging te zijn die waarde heeft voor de Vledder samenleving.

Het vierde en laatste domein gaat over de processen. De toenemende heterogeniteit van de Vledder samenleving vereist in feite van iedere burger een bewustwording dat het vandaag en morgen niet meer zo gaat lopen als gisteren. Wat dit betreft heeft de coronapandemie mogelijk een gunstige uitwerking op dit bewustwordingsproces. Een dergelijk proces wordt ook gevraagd van het Bestuur en haar Commissies van onze Historische Vereniging. Elke maand iets maken voor de vereniging. Zou dat lukken?

¹ Gerard van Westerloo, *Niet spreken met de bestuurder*, Uitgeverij De Bezig Bij, 2003.

